

Jak twierdzi Taufik, do napisania książki skłoniło go wydane w roku 1997 studium egipskiego ekonomisty z Uniwersytetu Amerykańskiego w Kairze Dżalala Amina (Galal Amin²¹) *Maza hadasa li-Al-Misrijjin. Tatawwur al-mudżtama al-misri fi nisf al-karn 1945-1995* [„Co się stało z Egipcjanami.

²¹ Zob. profil profesora Galala L. Amina na stronie internetowej Uniwersytetu Amerykańskiego w Kairze (AUC) <http://www.aucegypt.edu/fac/Profiles/Pages/GalalAmin.aspx>.

Rozwój społeczeństwa egipskiego w ciągu pół wieku 1945-1995”]²², opublikowane z pewnymi zmianami po angielsku w 2000 roku jako *Whatever Happened to the Egyptians? Changes in Egyptian Society from 1950 to the Present*²³. Rozprawa ukazuje zarówno pozytywne, jak i negatywne zmiany, jakie zaszły w Egipcie od rewolucji republikańskiej w 1952 roku. Taufik skoncentrował się praktycznie wyłącznie na negatywnych transformacjach, odnosząc się do niektórych tylko rozdziałów książki Amina. Powieść stała się jak gdyby literacką kontynuacją procesów opisanych przez socjologa i jego obrazu rzeczywistości egipskiej pod koniec dwudziestego wieku. Według słów pisarza opracowanie Amina wstrząsnęło nim i postanowił stworzyć literacki odpowiednik tego socjologicznego studium. Powieść nie odnosi się jednak do wszystkich punktów analizy Amina, lecz do kilku uznanych przez Taufika za kluczowe. Są to: westernizacja, język arabski, rozwarstwienie społeczne oraz kultura rynku. Dodatkowym potwierdzeniem związków z egipską rzeczywistością są zamieszczone w książce fragmenty artykułów prasowych i raportów o sytuacji społecznej i ekonomicznej nad Nilem.

Punktem wyjścia jest fragment o rozwarstwieniu społecznym. W wersji arabskiej zajmuje on oddzielny rozdział²⁴, w wydaniu angielskim zaś włączony został do rozważań o kinie, prawdopodobnie dlatego, że osią przedstawionej w nim analizy jest film z roku 1993 *Al-Mansi* [„Zapomniany”], w którym problem ten został uwypuklony. Rozwarstwienie dzielące społeczeństwo tylko na dwie klasy stanowi najważniejszy motor powieści. W rozprawie Amina mówi się jeszcze wyraźniej o klasie średniej, w powieści Taufika natomiast klasa średnia zanikła i stąd wynikają wszystkie problemy. Jeden z bohaterów powieści podkreśla, że społeczeństwo pozbawione klasy średniej stoi na skraju eksplozji. Egipt w opinii pisarza przekształca się stopniowo w dwa światy, które w powieści zostały przedstawione w sposób wyjątkowo jaskrawy. Warto zauważyć, że wątek ten, jak i wiele innych elementów treści, przypomina wspomnianą już powieść Wellsa *A Story of the Days to Come*, gdzie również występuje podział na dwa żyjące obok siebie światy. Nie można wykluczyć inspiracji Egipcjanina tą książką, jest on przecież wytrawnym znawcą fantastyki²⁵.

²² Zob. G. A m i n, *Maza hadasa li-Al-Misrijjin. Tatawwur al-mudjtama al-misri fi nisf al-karn 1945-1995*, Al-Haja al-Misrijja al-Amma li-al-Kitab, Al-Kahira 1997.

²³ Zob. t e n ż e, *Whatever Happened to the Egyptians? Changes in Egyptian Society from 1950 to the Present*, American University of Cairo Press, Cairo 2000.

²⁴ Zob. t e n ż e, *Maza hadasa li-Al-Misrijjin*, rozdział „Al-Izdiwadżijja al-idztima’ijja”, s. 219-227.

²⁵ Pamiętać jednak należy o jednym jeszcze aspekcie tego zagadnienia. Taki dychotomiczny podział na „elity” i „motloch” (arab. „amma” i „chassa”) znany był także w klasycznej muzułmańskiej myśli społecznej. Po raz pierwszy jest o nim mowa już w ósmym wieku, a funkcjonował jeszcze w wieku dziewiętnastym. Podział ten nie został nigdy jednoznacznie zdefiniowany, stąd w rozmaitych dziełach i na różnych obszarach świata islamu odnosił się do nieco innych grup społecznych.